

DOI: <https://doi.org/10.17721/2520-2626/2026.38.13>
УДК 323.1:355.01(477):316.42

Стаття та будь-який пов'язаний з нею опублікований матеріал поширюється за ліцензією Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0). The article and any related published material are licensed under the Creative Commons Attribution License (CC BY SA 4.0).

Сергій МАЯЦЬКИЙ
аспірант НДІ українознавства
КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ORCID: 0009-0002-4996-0849
Email: s0679354195@gmail.com

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЄДНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВИ СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті досліджено процес інституціоналізації національної єдності українського суспільства як ключового чинника забезпечення стійкості держави в умовах російсько-української війни. Проаналізовано теоретико-методологічні підходи до розуміння понять «національна єдність», «солідарність», «консолідація» та «національна стійкість». Висвітлено особливості трансформації українського суспільства після повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році, зокрема посилення національної ідентичності, зростання рівня громадянської активності, розвитку волонтерського руху та суспільної самоорганізації.

У статті проаналізовано державну політику у сфері забезпечення національної єдності та стійкості, зокрема реалізацію Концепції забезпечення національної системи стійкості України, створення Агенції національної єдності та мережі Центрів єдності для українців за кордоном. Висвітлено значення освітніх та суспільно-патріотичних ініціатив, спрямованих на формування громадянської ідентичності, національної свідомості та готовності до національного спротиву.

На основі результатів соціологічних досліджень обґрунтовано, що високий рівень довіри до Збройних Сил України та волонтерських організацій, готовність громадян до взаємопідтримки, оптимістичне бачення майбутнього держави та домінування загальнонаціональної ідентичності є важливими показниками стійкості українського суспільства. Доведено, що національна єдність в умовах війни виступає не лише морально-ціннісною категорією, але й стратегічним ресурсом забезпечення обороноздатності, функціонування державних інституцій, інформаційної безпеки та повоєнного відновлення України.

Ключові слова: національна єдність, національна стійкість, українське суспільство, громадянська ідентичність, солідарність, інституціоналізація, російсько-українська війна.

Serhii MAIATSKYI
postgraduate student of Research Institute of Ukrainian Studies
of Taras Shevchenko National University of Kyiv

INSTITUTIONALIZATION OF NATIONAL UNITY OF UKRAINIAN SOCIETY AS THE BASIS OF STATE STABILITY IN WAR CONDITIONS

Abstract. The article examines the process of institutionalizing the national unity of Ukrainian society as a key factor in ensuring the stability of the state in the conditions of the Russian-Ukrainian war. The theoretical and methodological approaches to understanding the concepts of "national unity", "solidarity", "consolidation" and "national stability" are analyzed. The features of the transformation of Ukrainian society after the full-scale invasion of

the Russian Federation in 2022 are highlighted, in particular, the strengthening of national identity, the growth of the level of civic activity, the development of the volunteer movement and social self-organization.

The article analyzes state policy in the field of ensuring national unity and stability, in particular, the implementation of the Concept of Ensuring the National Stability System of Ukraine, the creation of the Agency for National Unity and a network of Unity Centers for Ukrainians Abroad. The importance of educational and socio-patriotic initiatives aimed at the formation of civic identity, national consciousness and readiness for national resistance is highlighted.

Based on the results of sociological research, it is substantiated that a high level of trust in the Armed Forces of Ukraine and volunteer organizations, citizens' readiness for mutual support, an optimistic vision of the future of the state, and the dominance of a national identity are important indicators of the stability of Ukrainian society. It is proven that national unity in wartime is not only a moral and value category, but also a strategic resource for ensuring defense capability, the functioning of state institutions, information security, and the post-war restoration of Ukraine.

Keywords: national unity, national stability, Ukrainian society, civic identity, solidarity, institutionalization, Russian-Ukrainian war.

Постановка проблеми. Російсько-українська війна, що триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру у 2022 році, стала не лише безпековим викликом для України, а й потужним чинником глибоких суспільних трансформацій. У лютому 2022 р. українське суспільство одразу ж об'єдналося навколо захисту своєї країни і суспільна солідарність досягла свого піку. Відбулася стрімка мобілізація громадян – мільйони людей долучилися до армії, волонтерських ініціатив, гуманітарної допомоги. Суспільна єдність ґрунтувалася на національній гордості та бажанні відстояти незалежність. Цей період ознаменувався безпрецедентною готовністю людей жертвувати своїми ресурсами та часом заради спільної мети – перемоги [12, с. 70].

В умовах російської агресії особливого значення набуває проблема збереження та зміцнення національної єдності як основи стійкості держави, її здатності ефективно протистояти зовнішнім загрозам, підтримувати функціонування інституцій та забезпечувати суспільну мобілізацію. Водночас тривале воєнне протистояння, соціально-економічні втрати, інформаційний тиск та внутрішні суспільні виклики зумовлюють необхідність формування ефективних механізмів підтримки та інституційного забезпечення національної єдності. Це зумовлює актуальність теми дослідження та необхідність аналізу сучасних механізмів забезпечення національної єдності українського суспільства.

Аналіз наукових публікацій. Дослідники розглядають єдність як багатовимірний феномен, що охоплює такі компоненти, як ідентичність, довіра, взаємодія та доступність соціальних ресурсів. Водночас єдність визначається як індикатор готовності спільноти до колективних дій, тобто як здатність суспільства об'єднувати зусилля для подолання викликів і загроз у критичних ситуаціях. Під цим оглядом заслуговують на увагу праці таких дослідників, як М. Степика, В. Кременя, В. Ткаченко, Л. Нагорної, А. Артеменка (про формування української ідентичності, конфлікт двох протилежних ідентичностей – проєвропейської української та «радянської» російської, виклики та загрози українській ідентичності в умовах російської агресії).

Проблема консолідації/єдності/згуртованості українського суспільства в умовах війни розробляється вченими Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України О. Рафальським, О. Майбородою, Ю. Шайгородським, Т. Бевз, З. Самчуком, Г. Зеленько, В. Яремчуком, В. Перевезієм, Ю. Ніколайцем, М. Горбатюком, Ю. Шаповалом. Зокрема, монографія «Суспільно-політична солідарність в Україні в умовах війни» містить аналіз стану єдності українського суспільства на основі концептуалізації феномену солідарності, у т. ч. у його суспільно-політичному прояві [12].

Бевз Т. відзначає, що актуальність концепту «єдність»/«згуртованість» у політичному і науковому дискурсі сьогодення є беззаперечною, акцентуючи увагу, що згуртованість суспільства зосереджується навколо ідей (ідеться насамперед про ідею національного самовизначення, ідею незалежності країни), зазначаючи, що це поєднання кількох складових: ідентичності, довіри, взаємодії та доступності; стверджуючи, що згуртованість, ступінь інтеграції суспільства, «єдність» розглядаються як синоніми; і констатуючи, що «згуртованість» – це показник готовності до спільної дії, тобто здатності суспільства чи спільноти до спільної дії в умовах нагальної потреби, викликів та загроз» [1, с. 6].

В. Яремчук, досліджуючи феномен соборності як складову національної стійкості України в умовах російсько-української війни, відзначає, що сьогодні ми можемо констатувати потужну міць держави, ЗСУ, надійних союзників, а головне – спроможність і бажання українського народу до героїчного опору ворогу. Збереження його єдності, згуртованості, монолітності, а отже – і почуття соборності, незважаючи на досягнуті перші значущі перемоги над значно переважаючим у ресурсах ворогом є напрощуд актуальним. Адже наша держава, українське суспільство і надалі перебувають у фокусі ворожої пропаганди, інформаційно-пропагандистських спецоперацій, які мають на меті підірвати нашу єдність, знизити рівень стійкості в спротиві небезпечному агресору [16, с. 52].

Маючи на меті сприяння зміцненню національної єдності українського суспільства, державна політика спрямовується на реалізацію Указу Президента «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації

українського суспільства, підтримки ініціатив громадськості у цій сфері» (№534/2016 від 01.12.2016 р.) та реалізації відповідного Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо зміцнення національної єдності, консолідації українського суспільства та підтримки ініціатив громадськості у зазначеній сфері» (№ 179-р від 21 березня 2018 р.).

У Концепції забезпечення національної системи стійкості України, ухваленій рішенням РНБО 20 серпня 2021 р. та введений в дію Указом Президента України № 479 від 27 вересня 2021 р., визначені основні принципи, напрями та інструменти, що забезпечують здатність України протистояти загрозам, адаптуватися до змін та відновлюватися після криз. Це включає в себе створення системи стійкості та її інституційну структуру, що має гарантувати стабільність держави, суспільства та функціонування національних систем і інститутів [9].

В умовах війни національна стійкість постає ключовим чинником збереження суверенітету держави, функціонування інститутів влади та повоєнного відновлення України. М. Ткач, В. Деревянко, О. Чайковська, О. Ключак серед основних чинників, які забезпечили стійкість України в умовах повномасштабної війни, визначають: згуртованість українського народу, його прагнення до боротьби заради перемоги, самопожертву та відданість національній ідеї й європейським цінностям; міжнародну підтримку України державами-партнерами (фінансово-економічну, військово-технічну, гуманітарну та політичну); ефективне функціонування державних інституцій, насамперед Збройних Сил України, інших силових структур, Національного банку України та уряду; високий рівень організації волонтерського руху – як офіційного, так і стихійного – а також підтримку міжнародних волонтерських ініціатив. Важливим проявом міжнародної солідарності стали також добровольці з багатьох країн світу, які прибули захищати Україну, керуючись власними життєвими принципами, демократичними цінностями та переконаннями [17, с. 106].

Попри значну кількість наукових праць, присвячених проблемам національної ідентичності, солідарності та суспільної консолідації, питання інституціоналізації національної єдності як системуютьовального чинника стійкості держави в умовах повномасштабної війни потребує подальшого комплексного наукового осмислення.

Мета статті полягає у комплексному аналізі процесу інституціоналізації національної єдності українського суспільства в умовах російсько-української війни та визначенні її ролі як ключового чинника забезпечення стійкості держави. Особлива увага приділяється дослідженню механізмів суспільної консолідації, розвитку громадянської солідарності, формування національної ідентичності, а також ролі державних і громадських інституцій у зміцненні національної стійкості України в умовах воєнних викликів.

Виклад основного матеріалу. Національна стійкість України в умовах воєнного стану проявляється через консолідацію суспільства та єдність у боротьбі проти агресії. Це здатність держави, суспільства та його інститутів протистояти загрозам, адаптуватися, функціонувати та швидко відновлюватися після криз. Забезпечення стійкості відбувається як на державному рівні (діяльність органів влади, військова оборона), так і на рівні громадянського суспільства (соціальна підтримка, єдність поглядів). Під інституціоналізацією національної єдності ми розглядаємо процес формування, закріплення та функціонування системи державних, суспільних і культурних інститутів, норм і практик, які забезпечують відтворення та підтримання спільної національної ідентичності, консолідацію громадян навколо спільних цінностей, історичної пам'яті та стратегічних цілей розвитку держави, особливо в умовах криз, війни або зовнішніх загроз.

Соціологічні дослідження та експертні оцінки засвідчують, що на четвертому році повномасштабної війни українське суспільство зберігає високий рівень соціальної стійкості та витривалості. Це підтверджують результати дослідження «Проблеми соціальної згуртованості в Україні», проведеного 20–22 липня 2025 р. групою Rating Group у співпраці з докторкою соціологічних наук, професоркою кафедри соціології Львівського національного університету імені Івана Франка Н. Черниш [5].

У центрі дослідження перебували ключові індикатори соціальної згуртованості, зокрема самоідентифікація громадян, рівень взаємної довіри, соціальна стійкість, готовність до взаємодопомоги та інші параметри суспільної інтеграції. Отримані результати свідчать, що переважна більшість українців демонструє оптимістичні оцінки як щодо майбутнього України (76%), так і власного майбутнього (72%). Водночас 94% респондентів ідентифікують себе як громадяни України [5].

У період повномасштабної війни спостерігається подальше посилення загальнонаціональної ідентичності: 77% опитаних асоціюють себе передусім з Україною загалом, а не з окремим регіоном. Серед найважливіших життєвих цінностей респонденти найчастіше називали перемогу України (62%), родину та близьких (53%), власне здоров'я (34%), незалежність держави (26%) та відновлення країни (20%). Таким чином, домінують екзистенційні цінності, пов'язані з виживанням і збереженням державності [5].

Щодо рівня довіри до соціальних інститутів, найвищі показники зафіксовано до волонтерських організацій (63%). Значно нижчим є рівень довіри до громадських організацій (30%), органів місцевої влади (25%) та центральної влади (24%), при цьому значна частка респондентів висловлює невизначеність у цих оцінках. Водночас половина опитаних повідомила про наявність соціальних зв'язків, сформованих у процесі взаємодопомоги. Приблизно 10% респондентів є членами громадських організацій, а

43% мають серед близького оточення осіб, залучених до громадської активності [5].

Найпоширенішою формою громадянської участі залишається допомога Збройним силам України: 70% респондентів надають фінансову підтримку регулярно або час від часу, 44% беруть участь у нефінансовій допомозі (виготовлення сіток, свічок, ремонт техніки тощо). Досить поширеною також є підтримка внутрішньо переміщених осіб, біженців та людей з інвалідністю (49%) [5].

За результатами соціологічного дослідження, індекс суспільної стійкості в Україні становить 3,6 за п'ятибальною шкалою, що перевищує середній рівень. Переважна більшість населення зберігає оптимістичні очікування щодо майбутнього України та власного життя [5]. Це свідчить про збереження високого рівня адаптаційного потенціалу суспільства, його здатності до самоорганізації та психологічної витривалості в умовах тривалого воєнного протистояння.

У свою чергу науковці акцентують увагу на тому, що в умовах повномасштабної війни українське суспільство демонструє надзвичайну стійкість, єдність та солідарність. Незалежно від регіону, мови чи політичних уподобань, українці згуртувалися навколо ідеї захисту своєї держави та її суверенітету. Це сприяє зміцненню національної ідентичності, стійкості та консолідації суспільства [12, с. 79].

Важливою складовою змістовного наповнення концепту «єдність», засобом гуртування сучасної української нації є комунікативна діяльність Президента України В. Зеленського, яка реалізується через публічні звернення, щоденне інформування суспільства про перебіг подій, а також формування єдиного інформаційного простору. У воєнний період ця функція набуває особливого значення, оскільки сприяє підтриманню довіри громадян, зниженню рівня паніки та посиленню відчуття спільної мети – захисту держави. Так, у стінах парламенту 28 грудня 2022 р. Глава держави неодноразово наголошував про єдність, яку ми маємо берегти. Про злагодженість про української коаліції у світі, про нові виклики у боротьбі на дипломатичній ниві, він наголосив: «Завдяки нашій єдності ми досягли того, у що майже ніхто у світі, в усьому світі, не вірив. Майже ніхто – окрім нас. Україна стала одним з глобальних лідерів. Наші національні кольори – це міжнародний символ сьогодні сміливості і незламності всього світу. У будь-якій країні, на будь-якому континенті, коли бачать синьо-жовтий, знають, що це – про свободу. Про народ, який не здався, який вистояв, який об'єднав світ. І який переможе» [3].

Згідно з Указом Президента України «Про невідкладні заходи щодо консолідації українського суспільства» від 14 лютого 2022 року № 53/2022 – 16 лютого в Україні відзначають державне свято День Єднання 16 лютого 2022 року – день, коли ще більшість із нас жили звичним життям, але в серці кожного українця вже оселився страх війни. Цього дня Україна вперше відзначила День Єднання, продемонструвавши всьому світу, що наша сила – в

єдності [7].

Окремо слід відзначити координаційну роль Глави держави у сфері безпеки та оборони. Як Верховний Головнокомандувач, Президент забезпечує взаємодію між військово-політичними інституціями, що сприяє не лише ефективності оборони, але й зміцненню суспільної довіри до держави як єдиного організму. Відповідно до Плану стійкості України, представленому Президентом України В. Зеленським 19 листопада 2024 р., головним завданням України залишається забезпечення внутрішньої єдності. Документ складається із 10 стратегічних пунктів: «Єдність», «Фронт», «Зброя», «Гроші», «Енергетика», «Безпека», «Громади», «Людський капітал», «Культурний суверенітет», «Політика героїв» [4].

За словами Глави держави, без єдності не може бути необхідних результатів Плану перемоги. «Світ може бути іноді глухим до окремих голосів, але не до цілого народу, який знає, чого хоче, працює об'єднано та вміє досягати своїх цілей», – зазначив Глава держави. Зокрема, саме завдяки єдності Україна досягла найбільшого рівня близькості з ЄС і НАТО за весь час незалежності. Президент закликав усіх у країні бути найшвидшими в ухваленні та реалізації рішень, необхідних для того, щоб Україна стала найшвидшою у вступі до Євросоюзу [4].

Ефективне функціонування України в умовах широкомасштабної російсько-української війни доводить, що збереження держави, її подальший успішний цивілізаційний розвиток можливі лише за умови єдності всього українського народу. З огляду на це для України залишається нагальною потреба в збереженні набутого досвіду, високого консолідаційного потенціалу українського суспільства, подальшому плеканні почуття соборності та відповідальності за долю держави, що є умовою не лише досягнення перемоги у війні й успішної відбудови, а й переборювання викликів, які можуть виникнути на етапі завершення курсу реформ, європейської інтеграції [16, с. 53]. Саме тому формування національної єдності потребує комплексної державної політики, розвитку освіти й культури, підтримки соціальної справедливості та утвердження спільних цінностей, які об'єднують українське суспільство.

3 грудня 2024 р. Кабінет міністрів України ухвалив рішення про перейменування Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України на Міністерство національної єдності України. Верховна Рада призначила на посаду віцепрем'єр-міністра – міністра національної єдності України Олексія Чернишова [14]. 21 липня 2025 р. Кабінет Міністрів України своєю постановою ліквідував Міністерство національної єдності шляхом приєднання функцій до Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України.

24 січня 2025 р. Кабінет міністрів України схвалив створення Агенції національної єдності, яка має допомогти реалізувати ініціативи щодо взаємодії з українською спільнотою і громадськими організаціями у країнах перебування. (розпорядження від 24 січня

2025 р. № 73-р) [2]. Розпорядженням від 17 грудня 2025 р. № 1462-р Кабінет Міністрів України схвалив утворення товариства з обмеженою відповідальністю «Агенція національної єдності» в структурі Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності.

Кабінет Міністрів України 14 липня 2025 р. підтримав постанову про створення мережі Центрів єдності для українців за кордоном. Це рішення закріплює механізм реалізації проекту та дозволяє «Агенції національної єдності» розвивати мережу, яку може співфінансувати Європейська комісія [13].

За різними оцінками, за кордоном проживає від 20 до 25 мільйонів українців. Центри єдності повинні стати справжніми точками опори для українців, допомагаючи адаптуватися, навчатися, працювати, сприяти поверненню і найголовніше – зберігати тісний зв'язок з Україною [13]. Так, 14 квітня 2026 р у Берліні запустили роботу першого в Європі Центру єдності українців. Тут зосередять ключові сервіси для українських громадян у Німеччині: від консультацій щодо пенсій та освіти до юридичної допомоги з працевлаштування. У Німеччині наразі перебуває понад один мільйон українців. Окрім офіційних кабінетів, Хаб стане культурним центром для зустрічей громади, дискусій та виступів [15].

Створення таких центрів національної єдності є важливим кроком щодо підтримки наших громадян за кордоном. На особливу увагу заслуговує діяльність української діаспори, яка відіграє важливу роль у міжнародній підтримці України, організовуючи гуманітарну допомогу, лобіюючи інтереси України в урядах інших країн, збираючи кошти для підтримки армії та внутрішньо переміщених осіб, що демонструє глобальну солідарність українців. Українці за кордоном активно ведуть інформаційну кампанію для боротьби з російською пропагандою, розповідаючи правду про війну на міжнародній арені, що також є проявом солідарності з українським народом [12, с. 74].

Значним викликом є також проблема формування національної ідентичності молоді, освітній простір у сучасних умовах стає одним із провідних механізмів утвердження українських національних і демократичних цінностей, виховання активного громадянина та формування культури відповідальності й солідарності. Діяльність Міністерства освіти і науки України у 2024–2026 рр. засвідчує посилення державної політики у сфері формування національної єдності, громадянської стійкості та патріотичного виховання молоді. Одним із ключових напрямів діяльності МОН став інноваційний освітній проєкт «Формування української національної та громадянської ідентичності здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти» на 2024–2029 рр. Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України №1677 від 28 листопада 2024 р. «Про реалізацію інноваційного освітнього проєкту на всеукраїнському рівні», його метою є створення цілісної системи виховання молоді на засадах українських національних і демократичних цінностей. Реалізація проєкту передбачає інтеграцію громадянської освіти, патріотичного виховання, істо-

ричної пам'яті та культурної спадщини в освітній процес [10].

Важливим складником державної політики у сфері забезпечення стійкості суспільства стало також упровадження системи підготовки громадян до національного спротиву. У квітні 2026 р. за підтримки Громадської ради при МОН було схвалено програму, спрямовану на формування оборонної свідомості молоді та готовності громадян до дій в умовах воєнних загроз. Важливим кроком у цьому напрямі стало підписання Президентом України В. Зеленським Закону №4826-IX від 10 квітня 2026 р. щодо підготовки громадян України до національного спротиву. Закон передбачає заміну базової загальної середньої підготовки новою моделлю – системною підготовкою здобувачів освіти до національного спротиву незалежно від статі. Новий підхід охоплює всі рівні освіти – від середньої до вищої – та передбачає запровадження навчальної дисципліни «Основи національного спротиву», а також модернізацію предмета «Захист України» [11]. Основною метою таких змін є формування практичних навичок безпеки, відповідальності за державу, готовності до кризових ситуацій та усвідомлення значення колективної оборони. «Важливо, що система підготовки стала більш гнучкою та інклюзивною, враховуючи як фізичні можливості, так і релігійні переконання наших громадян. Це фундамент нашої спільної стійкості», – зазначив голова Комітету Верховної Ради з питань національної безпеки, оборони та розвідки О. Завітневич [11].

Таким чином, зазначені проєкти спрямовані на інституціоналізацію національної єдності через систему освіти та формування патріотичної свідомості молоді. Особливу роль у цьому процесі відіграє українознавство як важливий інструмент формування національної свідомості, історичної пам'яті та ціннісної єдності українського суспільства. Вчені Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка акцентують увагу, що в умовах війни важливо актуалізувати українознавчу складову освітнього процесу як через вивчення окремого курсу «Українознавство», так і інтеграцію українознавства в усі освітні галузі з метою формування патріотичної свідомості молодого покоління, здатного стати рушієм збереження й розвитку національної ідентичності [6, с. 19].

Отже, збереження та зміцнення національної єдності є необхідною умовою подальшого опору агресії, повоєнного відновлення України та її сталого європейського розвитку. Водночас існує низка проблем, що ускладнюють процес формування загальнонаціональної єдності. Однією з ключових є наслідки тривалої російської інформаційної та культурної експансії, спрямованої на розкол українського суспільства за мовними, регіональними, історичними та політичними ознаками. Протягом багатьох років російська пропаганда формувала деструктивні наративи щодо української державності, історії та національної ідентичності, що призводило до поляризації

суспільства та поширення суперечливих поглядів на історичне минуле України. Суттєвим викликом є соціально-економічна нерівність та наслідки війни. Внутрішнє переміщення населення, руйнування інфраструктури, безробіття, психологічне виснаження та зниження рівня життя створюють додаткове соціальне напруження. У таких умовах важливо забезпечити справедливую державну політику, підтримку ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і постраждалих громадян, адже соціальна несправедливість може послаблювати суспільну солідарність. Окремою проблемою є криза довіри до окремих державних інституцій. Для зміцнення національної єдності важливими є прозорість влади, ефективна комунікація з громадянами та формування спільного бачення майбутнього держави. В умовах війни суспільство особливо чутливо реагує на прояви корупції, політичних конфліктів чи несправедливості, що може негативно впливати на рівень суспільної згуртованості. У цьому контексті важливим є забезпечення внутрішньої суспільної стабільності, оскільки, як слушно зазначає В. Портников, у воєнних умовах «тил часто ламається раніше, ніж фронт», а держава втрачає стійкість, якщо перетворюється на простір внутрішніх конфліктів. Також Портников В. наголошує, що потрібно забезпечити, аби військові, котрі повертаються з фронту, мали можливість адаптації, а не потрапили у громадське протистояння, бо це перетворить будь-які наші успіхи на поразку [8].

Висновки. Таким чином, в умовах російсько-української війни національна єдність і суспільна стійкість стали взаємопов'язаними чинниками збереження української державності. Консолідація суспільства, розвиток громадянської солідарності, посилення національної ідентичності та активна участь громадян у захисті держави сприяли формуванню високого рівня національної стійкості України. Соціологічні дослідження засвідчують високий рівень самоідентифікації громадян із Україною, підтримку Збройних Сил України, довіру до волонтерських організацій та оптимістичне бачення майбутнього держави, що є важливими індикаторами суспільної стійкості.

Водночас забезпечення цієї стійкості потребує не лише ефективної діяльності державних інституцій, а й системної підтримки освіти, культури, інформаційної безпеки та громадянського суспільства. Особливу роль у цьому процесі відіграє українознавство як важливий інструмент формування національної свідомості, історичної пам'яті та ціннісної єдності українського суспільства. Збереження та зміцнення національної єдності є необхідною умовою подальшого опору агресії, повоєнного відновлення України та її сталого європейського розвитку.

- Бевз Тетяна. Концепт «єдності» в політичному дискурсі сьогодення. *Україна: Консолідація. Соборність. Звитяжність. Вчинковість: матеріали круглих столів «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті»* (19 жовтня 2022 р.

та 19 жовтня 2023 р.)/ за наук. ред. Ю. Шайгородського та С. Чуніхіної. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2023. С. 5–12.

- В Україні створили Агенцію національної єдності. URL: <https://suspilne.media/933115-v-ukraini-stvorili-agenciu-nacionalnoi-ednosti/>
- Виступ Президента України зі щорічним Посланням до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України (28 грудня 2022 року). URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-zi-shorichnim-poslanniam-do-verhovnoyi-rad-80113>.
- Володимир Зеленський представив План внутрішньої стійкості України 19 листопада 2024 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-predstaviv-plan-vnutrishnoyi-stijkosti-u-94505>
- Всеукраїнське дослідження Rating Group «Проблеми соціальної згуртованості в Україні» 20–22 липня 2025 р. URL: [https://cdn.prod.website-files.com/685c279caf66f4023ad2cab4/68d2e74afc9c7d9c3006007e_RG_SocResilience072025%20\(2\)_compressed.pdf](https://cdn.prod.website-files.com/685c279caf66f4023ad2cab4/68d2e74afc9c7d9c3006007e_RG_SocResilience072025%20(2)_compressed.pdf)
- Газізова О. Національно-патріотичне виховання у контексті утвердження української ідентичності в умовах війни: українознавчий контент. *Українознавство*. 2025. № 3 (96). С. 8–21.
- День Єднання. URL: <https://ukc.gov.ua/den-yednannya/>
- Ірина Носальська. Сила в єдності: завдяки чому українське суспільство є стійким. Кореспондент. 30 вересня 2025. URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4819870-syla-v-yednosti-zavdiaky-chomu-ukrainske-suspiilstvo-ye-stiikym>
- Концепція забезпечення національної системи стійкості. Указ Президента України від 27 вересня 2021 № 479/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181>
- Наказ МОН від 28.11.2024 № 1677 «Про реалізацію інноваційного освітнього проекту на всеукраїнському рівні за темою «Формування української національної та громадянської ідентичності здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти» у грудні 2024 – листопаді 2029 років». URL: <https://drive.google.com/file/d/1CRS6ZDOhjQSkpKEy5IR4wjc5218leiD0/view>
- Підготовка громадян України до національного спротиву: Президент підписав Закон. *Прес-служба Апарату Верховної Ради України*. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/272158.html
- Суспільно-політична солідарність в Україні в умовах війни: монографія/ за ред. академіка НАН України О.О. Рафальського, чл.-кор. НАН України О. М. Майбороди. Київ : ІПІЕнд ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2024. 400 с.
- Україна створить мережу Центрив єдності для українців за кордоном. URL: <https://zakordon.rayon.in.ua/news/820845-ukraina-stvorit-merezhu-tsentriv-ednosti-dlya-ukraintsiv-za-kordonom>

14. Уряд затвердив повноваження Міністерства національної єдності України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ministerstvo-yednosti-povnovazhennya-chernyshov/33288010.html>
 15. Фібріг Наталія. У Німеччині запрацював Хаб єдності українців: які послуги там можна отримати. URL: <https://tsn.ua/exclusive/u-nimechchyni-zapratsiuvav-khab-yednosti-ukrayintsiv-ia-ki-posluhytam-mozna-otrymaty-3062579.html>
 16. Яремчук В'ячеслав. Феномен соборності як потужна складова національної стійкості України в умовах російсько-української війни. *Україна: Консолідація. Соборність. Звитяжність. Вчинковість: матеріали круглих столів «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті» (19 жовтня 2022 р. та 19 жовтня 2023 р.) / за наук. ред. Ю. Шайгородського та С. Чуніхіної*. Київ: Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2023. С. 48–54.
 17. Mykola Tkach, Viktor Derevianko, Olena Chaikovska, Oksana Klyuchak. Problems of ensuring national resistance of Ukraine in conditions of full-scale war. *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. Vol. 13. No. 2. 2023. Pp. 94–111.
- References**
1. Bezv Tetiana. (2023). *Kontsept «iednosti» v politychnomu dyskursi sohodennia* [The concept of “unity” in contemporary political discourse]. *Ukraina: Konsolidatsiia. Sobornist. Zvytiashnist. Vchynkovist: materialy kruhylykh stoliv «Istoriia v nas i my v istorii: psykholohiia istorychnoi pamiaty» (19 zhovtnia 2022 r. ta 19 zhovtnia 2023 r.) / za nauk. red. Yu. Shaihorodskoho ta S. Chunikhinoi*. Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. Pp. 5–12. (in Ukrainian).
 2. V Ukraini stvoryly Ahentsiiu natsionalnoi yednosti. (2025). [The Agency of National Unity was created in Ukraine]. URL: <https://suspilne.media/933115-v-ukraini-stvorili-agenciu-nacionalnoi-ednosti/> (in Ukrainian).
 3. *Vystup Prezydenta Ukrainy zi shchorichnym Poslanniam do Verkhovnoi Rady pro vnutrishnie i zovnishnie stanovyshe Ukrainy* (28 hrudnia 2022 roku). [Speech of the President of Ukraine with the Annual Address to the Verkhovna Rada on the Internal and External Situation of Ukraine]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezydenta-zi-shorichnim-poslanniam-do-verhovnoyirad-80113> (in Ukrainian).
 4. Volodymyr Zelenskyi predstaviv Plan vnutrishnoi stiikosti Ukrainy (19.11.2024) [Volodymyr Zelensky presented the Internal Resilience Plan of Ukraine (11/19/2024)]. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-predstaviv-plan-vnutrishnoyi-stiikosti-u-94505> (in Ukrainian).
 5. Vseukrainske doslidzhennia Rating Group «Problemy sotsialnoi zghurtovanosti v Ukraini» (20–22.07.2025) [All-Ukrainian Rating Group survey “Problems of Social Cohesion in Ukraine” (07/20–22/2025)]. URL: [https://cdn.prod.website-files.com/685c279caf66f4023ad2cab4/68d2e74afc9c7d9c3006007e_RG_SocReselience072025%20\(2\)_compressed.pdf](https://cdn.prod.website-files.com/685c279caf66f4023ad2cab4/68d2e74afc9c7d9c3006007e_RG_SocReselience072025%20(2)_compressed.pdf) (in Ukrainian).
 6. Hazizova Olena. (2025). *Natsionalno-patriotychne vykhovannia u konteksti utverdzhennia ukrainskoi identychnosti v umovakh viiny: ukrainoznavchyi kontent* [National-patriotic education in the context of affirming Ukrainian identity under wartime conditions: Ukrainian studies content]. *Ukrainoznavstvo*. No. 3 (96). Pp. 8–21. (in Ukrainian).
 7. *Den Yednannia* [Unity Day]. URL: <https://ukc.gov.ua/den-yednannya/> (in Ukrainian).
 8. Nosalska Iryna. (30.09.2025). *Syla v yednosti: zavdiaky chomu ukrainske suspilstvo ye stiikym* [Strength in unity: why Ukrainian society remains resilient]. Korrespondent. URL: <https://ua.korrespondent.net/articles/4819870-syla-v-yednosti-zavdiaky-chomu-ukrainske-suspilstvo-ye-stiikym> (in Ukrainian).
 9. *Kontsepsiia zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti*. [Concept of ensuring the national resilience system]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 27 veresnia 2021 № 479/2021*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4792021-40181> (in Ukrainian).
 10. *Nakaz MON vid 28.11.2024 № 1677 «Pro realizatsiiu innovatsiinoho osvithnoho proiektu na vseukrainskomu rivni za temoiu “Formuvannia ukrainskoi natsionalnoi ta hromadianskoi identychnosti zdobuvachiv osvity zakladiv zahalnoi serednoi osvity” u hrudni 2024 – lystopadi 2029 rokiv*» [Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1677 dated 28.11.2024 “On the implementation of the innovative educational project at the national level on the topic ‘Formation of Ukrainian national and civic identity of secondary education students’ in December 2024 – November 2029”]. URL: <https://drive.google.com/file/d/1CRS6ZDOhjQSkpKEy5IR4wjc5218leID0/view> (in Ukrainian).
 11. *Pidhotovka hromadian Ukrainy do natsionalnoho sprotyvu: Prezydent pidpysav Zakon* [Preparation of Ukrainian citizens for national resistance: the President signed the Law]. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/272158.html (in Ukrainian).
 12. *Suspilno-politychna solidarnist v Ukraini v umovakh viiny: monohrafiia / za red. akademika NAN Ukrainy O. O. Rafalskoho, chl.-kor. NAN Ukrainy O.M. Maiborody*. (2024). [Socio-political solidarity in Ukraine during the war: monograph / edited by O.O. Rafalsky and O.M. Maiboroda]. Kyiv: IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy. 400 p. (in Ukrainian).
 13. *Ukraina stvoryt merezhu Tsentriv yednosti dlia ukraintsiv za kordonom*. [Ukraine will create a network of Unity Centers for Ukrainians abroad]. URL: <https://zakordon.rayon.in.ua/news/820845-ukraina-stvorit-merezhu-tsentriv-ednosti-dlya-ukraintsiv-za-kordonom> (in Ukrainian).
 14. *Uriad zatverdyy povnovazhennia Ministerstva natsionalnoi yednosti Ukrainy*. [The Government approved the powers of the Ministry of National Unity of Ukraine]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ministerstvo-yednosti-povnovazhennya-chernyshov/33288010.html> (in Ukrainian).
 15. Fibrih Nataliia. *U Nimechchyni zapratsiuvav Khab yednosti ukraintsiv: yaki posluhy tam mozna otrymaty*. [The Unity Hub for Ukrainians has started operating in Germany: what services can be obtained

- there]. URL: <https://tsn.ua/exclusive/u-nimechchyni-zapratsiuvav-khab-yednosti-ukrayintsiv-iaki-posluhytam-mozna-otrymaty-3062579.html> (in Ukrainian).
16. Yaremchuk Viacheslav. (2023). *Fenomen sobornosti yak potuzhna skladova natsionalnoi stiikosti Ukrainy v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny* [The phenomenon of unity as a powerful component of Ukraine's national resilience in the conditions of the Russian-Ukrainian war]. *Ukraina: Konsolidatsiia. Sobornist. Zvytiazhnist. Vchynkovist: materialy kruhlykh stoliv «Istoriia v nas i my v istorii: psykholohiia istorychnoi pamiaty» (19 zhovtnia 2022 r. ta 19 zhovtnia 2023 r.) / za nauk. red. Yu. Shaihorodskoho ta S. Chunikhnoi*. Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. Pp. 48–54. (in Ukrainian).
17. Tkach Mykola, Derevianko Viktor, Chaikovska Olena, Klyuchak Oksana. (2023). Problems of ensuring national resistance of Ukraine in conditions of full-scale war. *Social Development and Security*. Vol. 13. No. 2. Pp. 94–111.
- Отримано редакцією журналу/ Received: 29.04.26
Прорецензовано / Revised: 15.05.26
Схвалено до друку / Accepted: 18.05.26